

VU Research Portal

Column: Politieke economen

den Butter, F.A.G.

published in
Vuurwerk
2010

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

den Butter, F. A. G. (2010). Column: Politieke economen. *Vuurwerk*, 6(11), 14-15.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Politieke economen

(column voor VUurwerk, juni 2010)

Frank den Butter¹

De economen zijn weer helemaal terug in het politieke debat. Kortgeleden werden economen nog door pers, politiek en wetenschap als beoefenaren van een „dismal science“ te kijk gezet omdat zij de kredietcrisis niet hadden zien aankomen. Tot overmaat van ramp verkondigden de economen in een kakofonie van meningen ook nog eens allerhande tegenstrijdige theorieën en aanbevelingen. De omslag kwam met de grote recessie, die het gevolg is van de kredietcrisis. Het betekent dat er in ons land flinke ombuigingen nodig zijn om de overheidsfinanciën op orde te brengen. Daarmee is er weer grote behoefte aan economische beleidsadvisering. Voor de politieke leiders wordt het zelfs als een nadeel gezien wanneer ze weinig van economie afweten.

De politieke economen willen maar al te graag dat hun mening wordt gehoord. Dat komt voort uit een begrijpelijke ijdelheid, maar vooral uit het feit dat het voor economen die zich met het economische beleid en de maatschappelijke welvaart bezighouden, de enige manier is om een concreet resultaat van hun kennis te zien. Hier schuilt echter een probleem. Economen dienen in hun welvaartsanalyses dienstbaar aan de politiek te zijn. Zij behoren een duidelijk onderscheid te maken tussen de manier waarop beleidsmaatregelen in de maatschappij doorwerken en de politieke consequenties die de beleidsmaatregelen hebben. Politieke preferenties over de verdeling van de welvaart, zoals over de mate waarin er sprake is van solidariteit tussen ouderen en jongeren, of tussen rijken en armen, zijn voor de economen een gegeven. Dat is wat ik mijn eerstejaars in de colleges over de economie van de overheid probeer bij te brengen. Al een paar jaar val ik ze lastig met sommetjes waarbij ze de optimale herverdeling van welvaart moeten berekenen, gegeven de politieke preferenties over de afruil tussen gelijkheid en efficiency.

Dit probleem van de scheiding tussen economische analyse en politieke preferenties is ook prominent aanwezig in de voorstellen voor mogelijke ombuigingen van de twintig commissies van ambtenaren die daarover op 1 april 2010 hun rapporten uitbrachten. In deze “brede heroverwegingen” zijn allerhande beleidsvarianten met besparingmogelijkheden geïnterpreteerd. Zo goed mogelijk is daarbij aangegeven welke gevolgen de voorstellen hebben voor de verdeling van de pijn over de verschillende bevolkingsgroepen. Het is dan aan de politiek, en niet aan de ambtenaren of economen, om een keuze uit de verschillende mogelijkheden te maken. Iets dergelijks geldt voor de doorrekening van de partijprogramma's door het Centraal Planbureau (CPB) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Op 20 mei 2010 hebben CPB en PBL het rapport “*Keuzes in Kaart 2011-2015 - effecten van negen verkiezingsprogramma's op economie en milieu*” gepubliceerd waarin de gevolgen van door de politieke partijen aangedragen voorstellen voor de komende kabinetsperiode zijn gekwantificeerd. Ook hier maken CPB en PBL nadrukkelijk niet zelf een keuze maar leggen slechts de politieke voorkeuren van de verschillende partijen bloot. Die politieke partijen hebben daarbij overigens dankbaar gebruik gemaakt van de inventarisatie door de commissies van ambtenaren. Toch blijkt uit deze beide voorbeelden van goed gedrag hoe moeilijk het is om

¹ Hoogleraar Algemene Economie,

economische welvaartsanalyse en politieke preferenties te scheiden. Zo maken de rapporten van de 20 commissies niet altijd goed duidelijk hoe de welvaartseffecten uitpakken. Ook de analyse van het CPB en PBL is karig - vanwege de haast van de exercitie - met een precieze aanduiding van de verdelingseffecten. Daarbij komt dat in de doorrekeningsexercitie aan de politieke partijen welhaast de randvoorwaarde is opgelegd dat er in de volgende kabinetsperiode al invulling moet worden gegeven aan de door het CPB bepaalde noodzaak om 29 mrd euro te bezuinigen. Het gedoe over het moment van verhoging van de AOW-leeftijd in het verkiezingsprogramma van de PvdA is daarvan het gevolg. Wel heeft de directeur van het CPB, Coen Teulings, in zijn toelichting op de keuzes in kaart, nadrukkelijk aangegeven dat het CPB geen rapportcijfer aan de politieke partijen geeft, maar alleen laat zien wat er te kiezen valt. Ook mijn Rotterdamse en jonge, spraakmakende collega Bas Jacobs, liet zich in een toelichting op de televisie van RTLZ pas verleiden tot een politiek getinte keuze uit de programma's nadat hij duidelijk had aangegeven niet als econoom te spreken.

Jammer genoeg brengen niet alle economen in hun commentaar in de media een dergelijke scheiding tussen economische analyse en politieke voorkeuren aan. Door politieke economen wordt nog al eens de indruk gewekt dat een bepaalde beleidskeuze vanuit economisch perspectief juist is, terwijl er een politieke keuze onder verscholen gaat. Dat geldt natuurlijk vooral voor de economen die zich duidelijk afficheren met een politieke partij of stroming. Om die reden heb ik zelf nooit een openlijke keuze voor een politieke partij willen maken. Toch heb ik als in de politiek geïnteresseerd econoom in de huidige situatie wel een mening, namelijk dat de politieke partijen zich te veel willen vastleggen en profileren op het tempo waarin in de komende periode de ombuigingen moeten plaatsvinden. Het lijkt mij gewenst daarover in het regeerakkoord nu juist geen afspraak te maken, maar het tempo te laten afhangen van de snelheid waarmee de conjunctuur zich herstelt. Maar wellicht is dat ook een gekleurde mening van een politieke econoom.